

տարուժելին հրգեցիկ դորաց պաշտօնը՝ Պ. Սամսոնով Ժամատարուհեւ ուսուցչի ղարմախառնեամբ։ Հոցոյ յետի կողմը քառասունի չափ աշակերտութիւնը կարգ շարուած լուռ ու մունջ կաղօթէին վարժուցի տիկնոջ հսկողութեամբ ներքոյ։

Այն տեղ էր տեմեկու՝ թէ օրիորդաց ներդաշնակ բաղկացման եւ հրեշտակային ժամերգութիւնը՝ որքան կղմայեցնէին ժողովուրդը։ Անմեղ այդ գաւառակների միմեւնը ուղղած դէպի արեւմուտ, Հայրն Աստուած՝ «ողորմում քո բանաւոր հօտի», եւ թէ «տղանք գրեզ հանգձ, զհոգիս մեր ննջեցելոց»։ Երբ քարաստի աչքերից արտասուք չէր թղեցնում։ Արդարեւ տեսարանը նոր էր՝ շատերի համար, եւ զարմանալի։ Ս. պատարագը աւարտելէն զկնի աշակերտութիւնը յառաջ անցնելով՝ զոյգ զոյգ, խրատան փութոց մեքին մի մի ծաղկեայ փունջ եւ մօմ վառած՝ եւ ապա խաչմուտէորք, խուճր քահանայից շրեղ շուքառներով, եւ ի վերջոյ Սրբազան Պատարագիչը զգետաւորուած՝ եկեղեցիէն դուրս գալ սկսաւ։ Անձինք նո՛րերնաք՝ սրանչիկ շարականը երգել տալով, զնաց դէպի նորակառոյց զպրոցը՝ հանդերձ բազմամբոյն ժողովրդով։

Այս տուր եղանակը ոչ տակաւ իւր պարզութեամբ նպատուժ էր այդ հանդիսի շրեղութեանը։ Գպրոցը հասնելուն պէս՝ աշակերտութիւնը երգեցին Հոգեգալստեան շարականը։ «Այսօր աղբիւր գիտութեան»։ Ժողովրդոց բազմութիւնը չտեղաւորուելով շինութեան մէջ՝ մեծ մասը լուսամուտներից էին նայում հանդիսին։

Գպրոցի ընդարձակ դահլիճը զարդարուած էր մեր առատագուծ Աղէքսանդր Բ. Կայսեր եւ Վեհափառ Կաթողիկոսի պատկերներով՝ զոյնզոյն ծաղիկներով պսակուած։ Հոցա ծախ կողմում տուրք կոչա Գայիանէի փոքրիկ կենդանագիրը, որ կարծես թէ հոգի առած՝ կնայէր խնդաքին իւր սանուց վերայ։ Գահճի երկարութեամբ զրած էր սեղան մեծամաց։ Երգեցողութիւնը վերջանալուց յետոյ՝ առաջնակարգ աշակերտութիւն Սիօն Տէր Աստուածատրեանը կարգաց ծառ բաւական պարզ աշխարհիկ ոճով, որի իմաստն էր՝ Աստուծոյ ղենցած առանձին խնամքը դէպի Հայոց Ազգը՝ սուրբ Հովհաննիսեանց եւ Գայիանեանց Հայաստանի վերայ ունեցած բարի ազդեցութիւնները, որոնք Ղեւոնդի պէս

բարի մարդիկ պատրաստուած են փառազորի Հայաստանի արտասուքը օրրելու։ Նորա բազմակարձ տրեքիւն խնամք տանելով, եւ կրթեալ մայրեր պատրաստելով՝ ապագայ սերունդի հաճար։ Ապա կատարեցաւ գպրոցի օրհնութիւնը, որից յետոյ բարեկրօն Վահան Տէր Եղեղենեանց քանիմաց եւ համեստափայլ Բաղանայն տեսց՝ ծառ տրով բուսական ծառարար բացառելով ուսման կարեւորութիւնը՝ մանաւանդ կանանց համար՝ զովից Պ. Ղեւոնդի այդ վնեւ զործը, որ հայրաբար պանապարեց հարիւրաւոր օրիորդներ։

Հանդիսի վերջը օրիորդ երգեցին «Боже Царя Храня», եւ ապա Գերապատիւ եղիազար Արքեպիսկոպոսը հրաւիրեց ժողովրդոց մանակցի սեղանին, որ տեսց մի ամբողջ ժամ, որի միջոցը բազմաթիւ երգում էր աղային երգեր, եւ Վ. Ամին Տէր Գրիգորեանցի մի նուագը այդ ղէպի համար շարադրուած։ Եւ ըստ ժամանակի վերջը Երեմիայի Աղէքսանդր Կայսեր եւ Վեհափառ Կաթողիկոսի պատկերներով զոյնզոյն ծաղիկներով պսակուած ծառարար Գ. Ղեւոնդի ազգաշահայն զործը առաջարկելով հանդիսականաց ըմպելիի քաժակ նորա կենացը որ սիրով եւ կեցցեններով պատուեցին հանդիսականը։ Ապա հանդիսականներէն մէկը անց քանի մի խօսք օրիորդաց գպրոցի անսպէշ Եղեղենի Բաղանայնայի մասին՝ շատ միշտ պատրաստելով նորա գործունէութիւնը, որ չնայելով մեծամեծ խոչընդոտների անտղիկ բամբականաց մանաւանդ զրամուտ պաշկառութեանց, անպնջ վիտելու ամենայն արիւնքութեամբ է շարունակել տեսչական վնեւ պաշտօնը տանն տարի անընդհատ, հասցնելով զգպրոցը այսպիսի տօնիկ աւուր, առաջարկեց հանդիսականաց բարեմաղթել Եղեղենի Բաղանայն քաղաքականութեւ Բաղանային աւելի համբերութիւն եւ կարողութիւն։ Ամենքեան մեծ սիրով եւ պատրաստականութեամբ յիշեալ քահանայի համար բաժակներ զատարկեցին։

Այդ ժամանակ յիշեալ քահանայն արրուշարժ խօսքերով յայտնեց, թէ նա առանց պարծնելու, իրքեւ քահանայ եւ Հայոց սուրբ Եկեղեցւոյ պայսաւոր պարտաւոր է մանաւանդ իւր լանձը

հակել միշտ իրան հանապազմա՝ ժողովրդոց բարո-
րութեան համար» եւ ըստ Տէրունեան ըսնին» «գոր-
ինչ պարան էր առնել արծաթ» եւ զմուկալով զէպի-
ուստ ցիւմերը՝ սպաց» «ինձ» չէ պատկանում այդ
իւշառութիւնը շնորհակալիքները» այլ եւ պարտն ուսու-
ցիչներին» որոնք իւրեանց աշխատութիւնը քրիւք
չեն խնայել շատ անգամ անխնայ մատակարարելու
եւ երբեմն աննշան ոռնկադրամով իսկ ժողովուրդը
սրժանել են ամենայն զոհունակութեան» որոնք
զորոցի՝ զոհութեան համար միւր պարզելու ժամա-
նակ՝ դատարկ չեն դարձրել նորան» ուստի քննողից
շնորհակալութիւնը մատուցանել Պէ՛ Աստուգաց եւ
Հոգաբարձութեաց սրբ սիրով կատարեցին» «սրբազ-
նայն հանդիսից յետոյ կատարեցաւ հոգեհանգրգ-
տեան կարգը վերոն հանգուցեալ Աղէքսանդր ար-
ժանալիշատակ Կրկնամարդի եւ քրոջ նորա ջերմ
խնդրութեամբ ժողովրդեան» որի կատարելէն զինի
Յովսէփ Բահանայն կարդաց մի պատշաճաբար եւ
իմաստալից ճառ դարձանական թովանդատութեամբ
«Միանով անարտեղ մտնողէն ժողովուրդ
ցրտեցան զոհ սրտիւ» քաց ի կանանց որոնք հոյն
պէս հրաւիրեցան ի ճաշելիքոյն» կրկնել լաթով օրի-
որդաց ակզային երկերը» «սրբա մայիսայ զազ
«Այս անթիւ կարեւոր լինի համարում յա ելով
որ վարարանութիւն էր Մշակ վրացի 7 ճամա-
րի մէջ այս աւուր հանդիսի անդոցի եւ վայրի վե-
րոյ մտորանքութիւնը վի՛ պարտնէն լարեալ» որք
դուրս դալով իւր համեստ խրճից շատ թափափ-
լուց յետոյ վերջնապէս սկսում է անհամեստ կեր-
պով ստորագրել այդ հանգեցը» Ընկերցողը կարող
է պարզ տեսնել զոր յազմ անհիւրը կարծես թէ
ծիղնմալ մէջ լինում մշմարտութիւնը քողարկելու
հանդիսի բոլոր փաստերը անզստութեամբ իբր թէ տ-
մեն ստիտակին քան զանկով մեծ շաշտուն պիտի
մատուցանէ իւրանման հակառակորդաց» Բաւ լիցի
պարտն յոգով անհիւրը այդ ընկերք ստորագրու-
թեամբ ընկերցողաց սիրտը աւելի զայրացայց մա-
նուանդ հանդիսին անեկայն եղող անմանց» Ահա
ինչպէս է նա պիտի մարտաւել օրիորդաց դպրոցի
հրաւիրանաց յայտարարութիւնը» «ժաղը անկով
թէ շարադրութիւնը» «թէ կէտադրութիւնը եւ թէ
պատարագը քոյց ինքն էլ ուշ չի դարձրել իւր ան-
համ զրուածի վերայ» որ ամեն պարբերութեանց

մէջ աւելորդ քայլերով էլ ցրել» «Գարնայն հրաւիրման
յայտարարութեան պէս մէջ չկայ բոլորովին» որ Պօղոս
եւ Պետրոս եկեղեցուն» «եպիսկոպոսական պատա-
րան» պիտի չլինի» «ըստ օրէնս պատարագը մի է ե-
կեղեցւոյ ամէն կարգի» «սրբազան պաշտօնէից հա-
մար» «թէ հանգրգիւրով թէ» «Արքեպիսկոպոս» «թէ
մեծազնիւի» «եպիսկոպոս» «վարդապետի» եւ քահա-
նայի» վասն զի ամենեքեան կոչվում են քահանայ
Աստուծոյ եւ պատարագի» «քոյց զմեզ» «զմեզ» «զմեզ»
«Բաւ աջ» «տանկով» «զօր» «ածի» «ընկերցում» կտես-
նէք» «որպէս անակագիրը մեծազնիւի» «Պէ՛ Աստ-
ղի» «ուսումնարանը» «անակագրութեւ» «ընկերցում» «Պօ-
ղոս» «եւ» «Պետրոս» «եկեղեցւոյ» «զմեզ» «եւ» «եւ»
կարծում» «որ» «պէս» «յոգով» «ածաղիւր» «դաւիթ» «բառի
նշանակութեամբ» «հոգեւոր» «պարտն» «աւանակարդ
ուսուցիչներն» «միմեզ» «հանգրգում» «լինի» «ըստ
որում» «եկեղեցւոյ» «զմեզ» «սրբաբար» «դպրոց» «չեն» «չի-
նում» «մանաւանդ» «թէ» «Ա» «Պօղոս» «եւ» «Պետրոս» «ե-
կեղեցին» «դաւիթ» «պէս» «նշան» «հոգեւոր» «պարտն» «զա-
ւիթ» «բառը» «սրբապէս» «սրբապէս» «լինի» «տեղ» «ի-
նկերցում» «տոր» «զմեզ» «լինի» «համար» «շատ» «անեկեղեցւոյ»
խալանը է» «Արեւմտ» «արքի» «կրկնէ» «որ» «յաւաջ» «պարտ-
նը» «իւր» «աշխի» «հատ» «զերանին» «յայէր» «եւ» «ի» «զմեզ» «ազ-
ղի» «անկուն» «մշակներ» «սիրտը» «չկորտէ» «նորմեց» «ան-
նշան» «սրբապետ» «մամուլի» «միջոցով» «լինի» «հրապարակ
հանդիւր» «Պէ՛ Ա» «այդպէս» «պէտք» «է» «խրատեսել» «սուր-
ցի» «ներին» «Ինչ» «ուրանութեան» «ստից» «մեր» «սրտին
նամակագիր» «ժաղեկով» «վարժութեան» «ծննդները» «թէ
նորա սեւ էին» «զուցէ» «այդ պարկեշտ» «կինը» «սովատել
մեւնոցներ» «չի» «ունեցել» «իւր» «պարպուր» «եւ» «պատ-
ճառ» «մի» «ան» «ան» «մեկ» «է» «նրա» «համար» «զմե-
մ» «ընկերցողը» «պատկառում» «է» «կարգալով» «ի» «չեւ» «նա-
մակագրի» «յոգով» «ածը» «որով» «այդ» «բառը» «ժողովալ
հոգեւորական» «դպրոց» «ազմ» «եւ» «շառակեր» «է» «մեւ» «նա-
նում» «հետեւեալ» «անեկեղեցւոյ» «կոպերով» «Թէ» «ինձ» «Թեւ
ցան» «որ» «շարականը» «այդ» «բառէից» «շառակով» «էր» «երգ-
վում» «է» «Յետոյ» «շարեւակարմէ» «թէ» «մի» «աշակեր-
տութի» «կարդաց» «իրան» «համար» «անհասկանալի» «մի
ճառ» «ուր» «պարտն» «էր» «թէ» «նորին» «պատուոյ» «ընթե-
հիւ է» «ընկեղեցւոյ» «մեւնոցները» «է» «ան» «մի» «մի» «մի»
«Արեւ Տէր» «Աստուածաբանաց» «օրիորդ» «որ» «Գա-
լիանեան» «դպրոցի» «աշակերտութիւններն» «յաւաջ» «ազմ»
լինելով» «թէ» «թէ» «իրան» «համար» «անհասկանալի» «ճառ

